

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра теоретичної і практичної філософії імені професора Й. Б. Шада

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан філософського факультету

КАРПЕНКО І. В.

(вказати П.І.Б. керівника)

16 червня

2023 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

СУЧАСНА КУЛЬТУРА: МЕДУМИ МОВИ, СЕКСУ, ГРОШЕЙ

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський) _____

галузь знань _____
(шифр і назва)

спеціальність _____
(шифр і назва)

освітня програма _____
(шифр і назва)

вид дисципліни _____ за вибором _____
(обов'язкова/за вибором)

факультет _____ міжфакультетська _____

2023 / 2024 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою філософського факультету

“ 16 ” червня 2023 року, протокол № 6

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: **Перепелиця О.М.**, доктор філософських наук, доцент,
завідувач кафедри теоретичної і практичної філософії імені професора Й.Б. Шада

Програму схвалено на засіданні кафедри теоретичної і практичної філософії імені професора
Й.Б. Шада

Протокол № 10 від 01 червня 2023 року

Завідувач кафедри теоретичної і практичної філософії
імені професора Й.Б. Шада

підпис

Олег ПЕРЕПЕЛИЦЯ

Програму погоджено з гарантом освітньої програми

Гарант освітньої програми

Програму погоджено науково-методичною комісією філософського факультету

Протокол № 10 від 14 червня 2023 року

Голова науково-методичної комісії філософського факультету

підпис

Сергій ГОЛКОВ

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “СУЧАСНА КУЛЬТУРА: МЕДІУМИ МОВИ, СЕКСУ, ГРОШЕЙ” складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки

бакалаврів

(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

спеціальності (напряму): всі

спеціалізації: всі

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни
формування у студентів навичок розуміння засад сучасної культури, знання медіальних функцій мови, сексу, грошей.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни
- цілісно представити і проаналізувати основні аспекти розвитку сучасної культури;
- проаналізувати проблему співвідношення лінгвістичного, сексуального і товарно-грошового вимірів сучасної культури.

1.3. Кількість кредитів 3

1.4. Загальна кількість годин 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й, 3-й	2-й, 3-й
Семестр	
4, 6-й	4, 6-й
Лекції	
28 год.	8 год.
Самостійна робота	
62 год.	82 год.
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання
у результаті вивчення курсу студенти повинні знати і розуміти: основні тенденції розвитку сучасної культури, вміти аналізувати соціокультурні медіальні функції мови, сексу і грошей, орієнтуватися у різних їх культурних, мистецьких, медійних репрезентаціях, визначати їх вплив на розвиток, трансформації соціальних відносин; вести аргументований діалог, давати власну оцінку соціокультурним феноменам.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Соціокультурне структурування реальності.

Основна мета і проблематика курсу.

Структура соціального. Мова і комунікація. Секс і род. Обмін і гроші.

Методологія і гіпотеза курсу. Від К. Леві-Строса до деконструкції соціокультурної реальності. Що таке сучасна культура. Медіальна концепція.

Тема 2. Мова, секс, гроші як соціокультурні медіуми.

Що таке медіум? Медіальні виміри комунікації. Лінгвістичне, економічне і еротичне. Концептуальне поле медіації: К. Маркс, З. Фройд, Ф. де Соссюр. Діалектика медіумів. Додаткове значення, вартості, насолоди. Референція – знак, праця – гроші, репродукція – сексуальна насолода. Ідеологія і культура.

Тема 3. Мовні відносини. Свобода слова.

Мова як медіум. Демократична культура як культура свободи слова. Розширення інформаційного простору. Пришвидшення циркуляції інформації/знаків. Культура сповіді. Трансгресивні практики мови. Обсценні трансформації мови. Ігри метафор. Ринок думок. Криза сенсу і референцій.

Тема 4. Сексуальні відносини. Диспозитив сексуальності і сексуальна емансипація.

Актуалізація питань про секс і репрезентація сексу в культурі, науці, мистецтві та сучасних медіа. Чи є сексуальні відносини?: Ж. Лакан, С. Жижек, Ж.-Л. Нансі. Від диспозитиву сім'ї до диспозитиву сексуальності. Сексуальна ідеологія Просвітництва (Д. Дідро, маркіз де Сад) і сексуальна революція. Нові технології та інтерактивний секс. Соціокультурні і політичні виміри сексуальності. Секс і біо-влада (М. Фуко). Трансгресивний еротизм (Ж. Батай). Сексуальність, як структура влади: садизм і мазохізм. Секс як репрезентація критики політичної влади та релігійного/морального пуританізму.

Тема 5. Грошові відносини. Свобода ринку.

Гроші як медіум. «Економіка пристрастей» (П. Розанваллон). Свобода ринку як загальна регуляція соціальних відносин. «Мова грошей» (Б. Гройс). Культура ринку і/чи/як ринок культури: цінність, вартість, додаткова вартість. Ринок і/чи спектакль. Консюмеризм і культура споживання.

Тема 6. Культуріндустрія/стриптизкультура і (пост)сучасні медіа.

Нові медіа і демократизація бажання. Неоднозначність послання, що передається медіа. Культура порношику. Сексуалізація кіно, реклами, Інтернету. Стриптизкультура: вуайєризм і ексгібіціонізм як культурні практики. Відкритість, прозорість суспільства і культура ексгібіції бажання.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усь ого	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	л	і.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Тема 1. Соціокультурне структурування реальності	14	4				10							
Тема 2. Мова, секс, гроші як соціокультурні медіуми	16	4				12							
Тема 3. Мовні відносини. Свобода слова	15	5				10							
Тема 4. Сексуальні відносини. Диспозитив сексуальності і сексуальна емансипація	15	5				10							
Тема 5. Грошові відносини. Свобода ринку	15	5				10							
Тема 6. Культуріндустрія/стриптизкультура і (пост)сучасні медіа	15	5				10							
Усього годин	90	28				62	90	8					72

4. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Опрацювання лекційного матеріалу, літератури до тем курсу, контрольних питань	22
2	Підготовка залікової роботи	40
	Разом	62

6. Індивідуальні завдання

7. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється під час лекцій - перевірка контрольних питань до теми. За активну роботу під час лекційних занять і правильні відповіді на запитання студент може отримати протягом курсу до 20 балів.

Підсумковий контроль - перевірка залікової роботи - до 80 балів.

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання						Разом	залікова робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6			
2	4	4	4	4	2	20	80	100

T1, T2 ... – теми розділів.

Критерії оцінювання

Залікова робота передбачає написання есе, або статті, які оцінюються до 80 балів за такими критеріями:

- актуальність обраної теми, чіткість постановки проблеми (10 б.);
- відповідність темі і вичерпність обраної літератури, яка складається з першоджерел і сучасних критичних праць, статей (не менше ніж 5 найменувань) (5 б.);
- логічна побудова, чіткі структура та зміст (5 б.);
- наявність таких структурних складових, як назва, що репрезентує обрану проблему (5 б.), вступ, висновок, список літератури (5 б.);
- аргументовано прописана актуальність проблеми, сформульовані мета й завдання (10 б.);
- послідовність розкриття теми (10 б.);
- крім реферування та аналізу першоджерел та відповідної літератури, представлено власне розуміння щодо поставлених питань (10 б.);
- є цитування/посилання на відповідну літературу (5 б.);
- наявні власні висновки, які відповідають поставленим у вступі меті та завданням (10 б.);
- відповідність формальним вимогам до оформлення (5 б.).

Примітка: не припустимим є академічне шахрайство.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для дворівневої шкали оцінювання	
90 – 100		зараховано
70-89		
50-69		
1-49		не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Белл, Гукс Спільність любові // Спільне. 14.02.2022. <https://commons.com.ua/uk/spilnist-lyubovi/>
2. Бодріяр Ж. Симулякри і симуляція / [пер. з франц. В. Ховхуна]. К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. 230 с.
3. Джеймисон Ф. Постмодернізм, або Логіка культури пізнього капіталізму / [пер. з англ. П. Дениско]. К.: Видавництво «Курс», 2008. 504 с.
4. Козловський П. Постмодерна культура: суспільно-культурні наслідки технічного розвитку // Сучасна зарубіжна філософія. К., 1996. С. 213-294.
5. Мак-Люен М. Галактика Гутенберга: становлення людини друкованої книги / пер. з англ. А. А. Галушки, В. І. Постнікова. К.: Ніка-Центр, 2015. 388 с.
6. Мюшамбле Р. Оргазм і Захід. Історія задоволення від XVI століття до наших днів / [пер. з франц. І. Славінської]. К.: Темпора, 2011. 444 с.
7. Розанвалон П. Утопічний капіталізм. Історія ідеї ринку. К.: Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2006. 246 с.
8. Слотердайк П. Критика цинічного розуму: Пер. з нім. – К.: Тандем, 2002. 544 с.
9. Фуко М. Історія сексуальності. Т. 1: Жага пізнання. Х.: ОКО, 1997. 235 с.

Допоміжна література

1. Батай Ж. Історія еротизму. Видавництво Анетти Антоненко, 2021. 176 с.
2. Бодріяр Ж. Фатальні стратегії / переклад Л. Кононович. Львів: Кальварія, 2010.
3. Жижек С. Дразливий суб'єкт: відсутній центр політичної онтології / Пер. з англ. Димерець Р.Й. Київ: ППС-2002, 2008.
4. Жижек С. Метастази насолоди. Шість нарисів про жінку й причинність. Пер. з англ. О. Мокровольський. Київ: «Альтернативи», 2000. 188 с.
5. Жижек С. Погляд навскіс. Пер. з англ. Павло Швед. Київ: Комубук, 2018.
6. Зонтаг С. Про фотографію. К.: Основи, 2002.
7. Зонтаг С. Проти інтерпретації та інші есе. Л.: Кальварія, 2006.
8. Леві-Строс Клод. Структурна антропологія / [пер. з франц.]. К., 2000 с.
9. Маркузе Г. Структура інстинктів і суспільство: філософське дослідження вчення Зигмунда Фрейда / пер. О. Юдін. Київ: Ніка-Центр, 2010.
10. Перепелиця О.М. Буття і насолода: від суб'єкта cogito Декарта до суб'єкта imago de Сада // Sententiae. 2016. № 2 (XXXV). С. 82-93.
11. Перепелиця О.М. Порно(у)топія маркіза де Сада: «Філософія в будуарі» vs «Бенкет» // Sententiae. 2016. № 1 (XXXIV). С. 95–110.
12. Перепелиця О.М. Темпоральність порнографічного екзонаративу // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філософія. Філософські перипетії». 2020. № 62. С. 15-24.
13. Політична критика. – 2013. – № 3 : Секс і політика. – 223 с.
14. ПроStory. – 2012. – № 5 : Віра. Порно. Любов. – 199 с.
15. Сосюр Ф. де. Курс загальної лінгвістики. / [пер. з фр. А. Корнійчук, К. Тищенко]. К.: Основи, 1998. 324 с.
16. Суковата В. А. Квір-ідентичність у популярній культурі Заходу й України: порівняльний аналіз. // Культура України. – 2010. – Вип. 31. – С. 64–73.
17. Фішер М. Капіталістичний реалізм: легше уявити кінець світу, аніж кінець капіталізму // <https://commons.com.ua/ru/kapitalistichnij-realizm-legshe-uyavit/>
18. Фуко. Історія сексуальності. Т. 2: Інструмент насолоди. Х.: ОКО, 1999. 288 с.
19. Badiou A. What is Love? / Trans. Justin Clemens // Umbr(a): One, 1996. No. 1. P. 37-53.
20. Beckmann A. The Social Construction of Sexuality and Perversion. Deconstructing Sadoomasochism. New York: Palgrave Macmillan, 2009. viii + 262 p
21. Duggan L. Sex wars: sexual dissent and political culture / L. Duggan, N. D. Hunter. New York; London: Routledge Taylor & Francis Group, 2006. 342 p.

22. *Eroticism and the Body Politic Parallax: Re-visions of Culture and Society* / Ed. Lynn Hunt. Baltimore; London: The Johns Hopkins University Press, 1991. 256 p.
23. Giddens A. *The Transformation of Intimacy: Sexuality, Love and Eroticism in Modern Societies*. Cambridge: Polity Press, 1992.
24. Jeffreys S. *The industrial vagina: the political economy of the global sex trade*. London: Routledge, 2009. 244 p.
25. Kammeyer K. C. W. *A Hypersexual Society. Sexual Discourse, Erotica, and Pornography in America Today*. New York: Palgrave Macmillan, 2008. 266 p.
26. Kieran M. Pornographic art. // *Philosophy and Literature*. 2001. № 25. P. 31–45.
27. Lyotard J.-F. *Libidinal economy*. [trans. by L. H. Grant]. Indiana University Press. Bloomington and Indianapolis. 275 p.
28. Marcus St. *Pomotopia / St. Marcus*. // *Encounter*. – 1966. – August. – P. 9–17.
29. Mey K. *Art and Obscenity*. New York: I. B. Tauris & Co Ltd, 2007. 182 p.
30. Preciado P. B. *Countersexual Manifesto*. Trans. K.G. Dunn. New York: Columbia University Press, 2018.
31. Preciado B. *Testo junkie: sex, drugs, and biopolitics in the pharmacopornographic era* / translated by Bruce Benderson. New York: Feminist Press, 2013.
32. Stewart D. J. *Pornography, Obscenity, and Capitalism*. // *The Antioch Review*. – 1977. – Vol. 35. – №. 4 (Autumn). – P. 389–398.
33. *The Playboy Philosophy* [Electronic Resource] / edit. Hugh M. Hefner 1962. 277 p. Way of access: URL: <http://brentdanley.com/wp-content/uploads/2007/04/theplayboyphilosophy.pdf>.
34. Williams L. *Hard Core: Power, Pleasure and the Frenzy of the Visible Expanded*. Berkeley, Los Angeles, London: University of California Press, 1999.
35. Zupančič A. *What is Sex?* Cambridge; Massachusetts: The MIT Press, 2017.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Навчальні програми кафедри теоретичної і практичної філософії імені професора Й.Б. Шада: http://philosophy.karazin.ua/ua/kafedra/tpf_program.html
2. Сайт журналу «Філософська думка»: <http://journal.philosophy.ua/news>
3. <https://chtyvo.org.ua/>

МАТЕРІАЛИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Зміст самостійної роботи студентів визначається навчальною та робочою навчальною програмою. Контроль опрацювання навчального матеріалу, винесеного на самостійну роботу, проводиться викладачем під час поточного та підсумкового контролю. Для студентів проводяться консультації згідно графіка.

Орієнтовна методика відпрацювання теми лекційного заняття:

- 1) вивчити програму навчальної дисципліни та робочу навчальну програму;
- 2) визначити місце теми лекції в структурі навчальної дисципліни за тематичним планом;
- 3) з'ясувати всі питання, які необхідно вивчити;
- 4) вивчити навчальний матеріал;
- 5) визначити літературу, в якій є необхідний навчальний матеріал, та послідовність його засвоєння.
- 6) відповісти на контрольні питання.

Студентам рекомендовано опрацьовувати джерела і додаткову літературу відповідно до тем з метою поглибленого засвоєння матеріалу курсу. При роботі з літературою рекомендовано робити анотацію тексту, виокремлюючи основні положення.

КОМПЛЕКТ КОНТРОЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

Теми залікових робіт

1. Перформанс як практики трансформації медіумів.
2. Постмодерн як діалектика та/або деконструкція медіумів.
3. Інтернет-культура.
4. Соціокультурні медіації в сучасному кінематографі.
5. Соціокультурні медіації в сучасній літературі.
6. Культура порношику.
7. Суб'єкт-об'єктні відносини в сучасній культурі.
8. Брендизація культури.
9. Медіальні виміри реклами.
10. Комерціалізація мистецтва.
11. Сексуалізація культури у XX-XXI ст.
12. Квір-культура.
13. Сучасна музична культура: секс, наркотики,...
14. Культура симулякрів.
15. Кіберкультура.
16. Культура фріків.
17. «Експлібіція бажання» в сучасній культурі.
18. Культура споживання.

Вимоги до написання:

Для підготовки залікової роботи студент обирає тему зі списку. Формулює актуальність і основні аспекти теми, що розглядатимуться. Добирає літературу і джерела до теми. Робота має бути логічно побудована, ґрунтуватися на теоретичному і фактичному матеріалі.

Робота складається з титульного аркушу, вступу, основної частини, висновку і списку літератури. У вступі треба визначити актуальність проблеми, сформулювати мету й завдання роботи. В основній частині мають бути виділені пункти (параграфи), за якими послідовно розкривається тема. У тексті роботи є обов'язковим посилання на відповідну літературу, яке здійснюється наступним чином: після цитати чи загального посилання до авторської думки слід в квадратних дужках встановити джерело цитування. Наприклад: [1, С. 45], де «1» – це порядковий номер джерела в списку використаної літератури, а «45» – відповідна сторінка в цьому джерелі. У заключній частині роботи слід підсумувати результати та вказати на висновки, які повинні відповідати поставленим у вступі меті та завданням. Список використаних джерел і літератури має бути оформлений згідно вимог до бібліографічного опису. Обсяг – 5-10 сторінок, надрукований 14 кеглем з полуторним інтервалом. Сторінки мають бути пронумеровані та скріплені.

Критерії оцінювання:

Відповідність до вимог оформлення – до 15 б.

Обґрунтування актуальності – до 10 б.

Формулювання завдань дослідження – до 10 б.

Добір і опрацювання джерел і літератури – до 15 б.

Розкриття теми дослідження і поставлених завдань – до 20 б.

Формулювання висновків – до 10 б.

Всього: 80 балів